

HET VERHAAL VAN DE ODZOB

Een tussenstand op weg naar een robuuste dienst en schakel in een landelijk robuust stelsel van VTH

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

Het verhaal van de ODZOB

Een tussenstand op weg naar een robuuste dienst en schakel in een landelijk robuust stelsel van VTH

In opdracht van

DB

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant

Postbus 8035

5601 KA Eindhoven

Auteur

Frank Piepers

Projectnummer

-

Datum

14 december 2023

Status

Definitieve versie

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1	Aanleiding en context	5
1.2	Leeswijzer	5
2.	Wat is de rol en taak van de ODZOB?	6
2.1	De ODZOB	6
2.2	De taken van de ODZOB	6
3.	Wat zijn de landelijke ontwikkelingen?	8
3.1	Commissie van Aartsen	8
3.2	Interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel (IBP) voor milieu	9
3.3	Omgevingsdienst NL	9
3.4	Rol Omgevingsdienst NL na afronding IBP	10
3.5	Het samenspel tussen provincie/gemeenten en de omgevingsdienst	11
3.6	Wijziging gemeenschappelijke regeling ODZOB	11
4.	Hoe staat de ODZOB er als organisatie voor?	12
4.1	Meerjarenvizie 2023-2027	12
4.2	Omgevingsdiensten in beeld 2023	12
4.3	Toetsing robuustheid ODZOB	13
4.4	Financieel	14
4.5	Verzuim	14
4.6	Arbeidsmarkt	15
4.7	Declarabiliteit	15
5.	Hoe ontwikkelt de ODZOB zich in 2024 en verder?	16
5.1	Fitte organisatie	16
5.2	De hoofdstroom	16
5.3	Lopende projecten (met overloop in 2024)	17
5.4	Nog op te starten projecten in 2024 of later	18
5.5	Het werkklimaat	18
5.6	Het goede gesprek	19
5.7	Een samenhangende verbeteraanpak	19

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en context

In de afgelopen periode zijn er vragen gesteld over het functioneren van onze Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) tijdens de behandeling van de begroting 2023-2024. Recent is een arbeidsgeschil behandeld in een openbare rechtszitting. Beide situaties hebben geleid tot perspublicatie en vervolgens tot raads- en Statenvragen bij enkele gemeenten en de provincie.

De constatering is dat de nuance daarbij vaak ontbreekt en dat meningen soms op basis van beelden worden gevormd en niet op basis van feiten en omstandigheden.

Deze constatering is de directe aanleiding om in deze notitie het ‘samenhangende verhaal van de ODZOB’ te vertellen. Het doel van dit verhaal is meer inzicht te geven in de dynamische en complexe omgeving waarin de ODZOB haar werk doet, waar de ODZOB-organisatie nu staat én welke stappen in 2024 en verder worden gezet naar een robuuste organisatie als schakel in een landelijk robuust stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het verhaal is een momentopname (december 2023).

In het verhaal gaan wij ook in op de berichten over het werkklimaat binnen de ODZOB en hoe daarmee wordt omgegaan.

1.2 Leeswijzer

Het verhaal bestaat uit vier hoofdstukken:

- Wat is de rol en taak van de ODZOB?
- Wat zijn de landelijke ontwikkelingen?
- Hoe staat de ODZOB er als organisatie voor?
- Hoe ontwikkelt de ODZOB zich in 2024 en verder?

In deze notitie wordt het verhaal op papier verteld. De ODZOB is altijd bereid het verhaal in verbinding toe te lichten en verder in te kleuren. Dat kan op maat in de vorm van onze ‘ODZOB on Tour’ maar ook in een andere passende vorm.

2. Wat is de rol en taak van de ODZOB?

2.1 De ODZOB

De ODZOB is de omgevingsdienst in de regio Zuidoost-Brabant. Via een Gemeenschappelijke Regeling (GR) zijn de provincie Noord-Brabant en de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant onze eigenaar én onze opdrachtgever. Het algemeen bestuur wordt gevormd door de bestuurders uit provincie en gemeenten. Vanuit het algemeen bestuur wordt een dagelijks bestuur gevormd dat sturing geeft aan de directie van de ODZOB.

Missie ODZOB

Wij werken samen met gemeenten, provincie en samenwerkingspartners aan het beschermen en verbeteren van de fysieke leefomgeving.

Visie ODZOB

Dagelijks werken wij samen aan een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving waarin het goed toeven is. Dit doen wij met inzet van vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering over het omgevingsrecht. Onze deskundigheid en gedrevenheid maken ons tot een aantrekkelijke partner en werkgever.

De ODZOB is een overheidsorganisatie en verantwoordelijk voor de uitvoering van bepaalde publieke taken. Gemeenten en provincie zijn en blijven bevoegd gezag voor deze taken. Wat betreft de basistaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) voortkomend uit bijvoorbeeld de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, zijn gemeenten en provincie verplicht deze te laten uitvoeren door de omgevingsdienst in de desbetreffende regio. Vanaf 1 januari 2024 worden de basistaken aangewezen in bijlage VI van het Omgevingsbesluit. Het Rijk kan de basistaken uitbreiden, zoals bijvoorbeeld recent de uitvoering van toezicht en handhaving op energiebesparing en de registratie van kwetsbare functies en locaties als het gaat om externe veiligheid.

De ODZOB heeft de kennis en kunde in huis om overige publieke taken uit te voeren. Gemeenten en provincie zijn vrij om de ODZOB bij hun overige publieke taken op het gebied van VTH, Wabo (omgevingswet) en belendende terreinen te betrekken, als uitvoeringsorganisatie dan wel als adviseur van het bevoegd gezag. Ook hierbij streeft de ODZOB kwaliteit en uniformiteit na; een omgevingsdienst is ingericht om de bestuurlijk gewenste maatschappelijke effecten te bereiken door de best mogelijke uitvoering van taken. In alle gevallen dat de ODZOB-taken uitvoert is dat dus in opdracht van dan wel vanwege een mandaat van het desbetreffende bevoegd gezag.

De uitvoering van de VTH-werkzaamheden is voor een belangrijk deel opgenomen in de jaarlijkse werkprogramma's voor de individuele opdrachtgevers (provincie en gemeenten). Daarnaast zijn er werkzaamheden die we in gezamenlijkheid oppakken omdat de meerwaarde van de gezamenlijke aanpak daarmee ook wordt toebedeeld aan alle gemeenten en provincie. Hiervoor maken we elk jaar een collectief programma. Het collectief programma 2024 is door het algemeen bestuur vastgesteld op 30 november 2023 en bevat zowel incidentele als structurele werkzaamheden (overzicht bijlage 1).

De ODZOB werkt samen met veel andere organisaties, zoals bijvoorbeeld Waterschappen, GGD, Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO), Metropoolregio Eindhoven (MRE), Openbaar Ministerie (OM), de andere twee Brabantse omgevingsdiensten en de Inspectie Leefomgeving & Transport.

2.2 De taken van de ODZOB

Uitvoering publieke taken in opdracht van bevoegde gezagen:

- Vergunningverlening milieu (agrarisch, procesindustrie en afval)
- Vergunningverlening bouwen en RO

- Toezicht en handhaving milieu (agrarisch, procesindustrie en afval)
- Toezicht en handhaving bouwen en RO
- Toezicht en handhaving bodem
- Toezicht en handhaving groene wetten
- Uitvoering Wet bodembescherming
- Vergunningverlening ontgrondingen
- Vergunningverlening groene wetten
- Vergunningverlening water
- Toezicht en handhaving ontgrondingen
- Toezicht en handhaving zwemwater

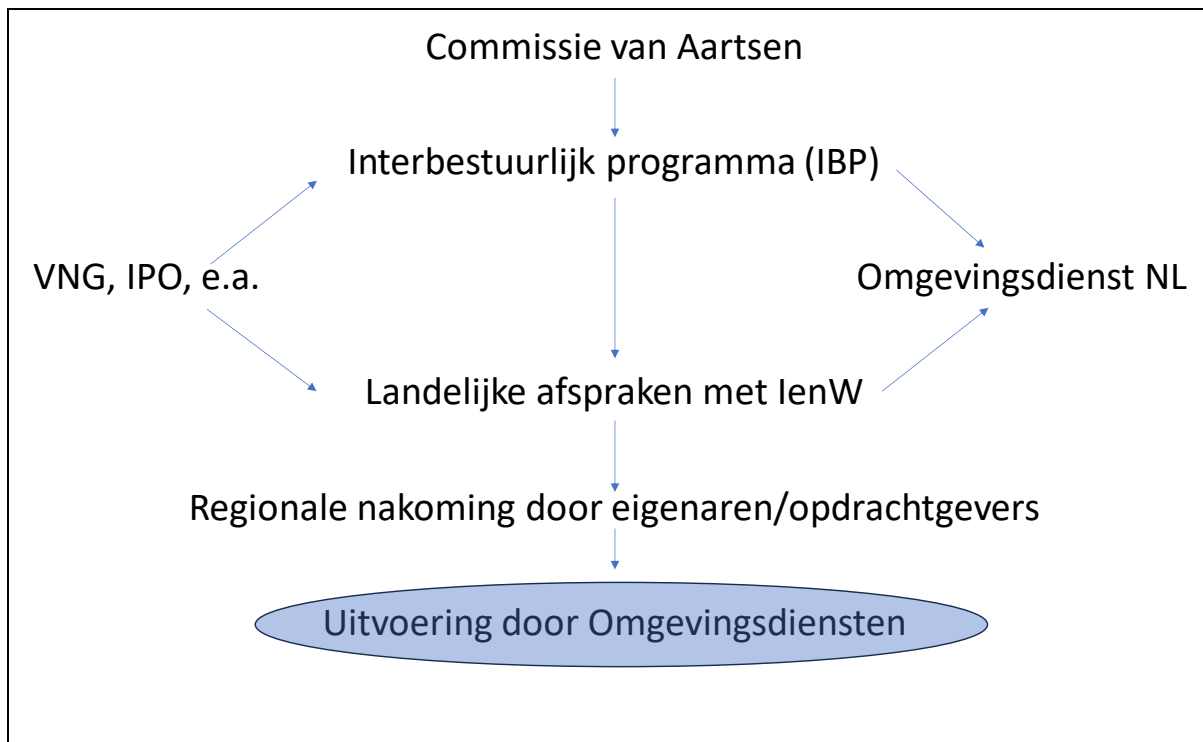
Advisering aan bevoegde gezagen:

- Criteria voor beoordelen, verlenen en/of weigeren van een omgevingsvergunning
- Risicoanalyses t.b.v. vergunningverlening en handhaving
- Opstellen en implementatie van wet- en regelgeving
- Doelen van vergunningverlening en toezicht en de evaluatie van de resultaten
- Informatiebeheer
- Evaluatie van uitvoering
- Adviestaken in de VTH-sfeer
- W.o. Bouwfysica, Brandveiligheid, eenvoudig toetsen complexe zaken, samenwerking met Veiligheidsregio en GGD., Constructieve veiligheid, Bouwakoestiek, Sloop en asbest, Afvalwater (indirecte lozingen), Bodem, bouwstoffen en water, Externe veiligheid, Geluid, Groen en ecologie, Luchtkwaliteit, Stedenbouw en inrichting openbare ruimte, Exploitatie en planeconomie, Cultuurhistorie (archeologie en monumenten), Energiepreventie in relatie tot WABO (o.a. Bouwbesluit), Afvalpreventie in relatie tot WABO (o.a. Bouwbesluit), Communicatie, Welstand, Plattelandsontwikkeling, welstand, grondwater, ontgrondingen.

3. Wat zijn de landelijke ontwikkelingen?

De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) heeft de ambitie om de leefomgeving schoner, veiliger en gezonder te maken en zet zich in om milieuschade te voorkomen in plaats van achteraf te herstellen. Dat vraagt om een sterker en onafhankelijker stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) voor milieu. De commissie van Aartsen heeft hiervoor in maart 2021 tien aanbevelingen gedaan.

Daarnaast wordt op 1 januari 2024 de Omgevingswet van kracht en moet de Gemeenschappelijke regeling (GR) ODZOB worden aangepast aan de wijziging van de Wet GR.

3.1 Commissie van Aartsen

Op 4 maart 2021 presenteerde de Commissie Van Aartsen haar rapport "Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur". De commissie kwam tot de conclusie dat het VTH-stelsel niet goed functioneert en nog steeds wordt gekenmerkt door fragmentatie en vrijblijvendheid. Hierdoor ontstaat vermijdbare schade. Een aantal constatering:

- De onafhankelijkheid van Omgevingsdiensten is ondergeschikt aan nabijheid van het bevoegde gezag
- Niet alle omgevingsdiensten zijn voldoende robuust
- Informatie-uitwisseling en kennisontwikkeling is onder de maat voor het opbouwen van deskundigheid en specialisatie
- Interbestuurlijk toezicht is zwak ontwikkeld (toezichtsgat)
- Geen regie door het Rijk

De commissie adviseerde binnen de fundamenteën van het bestaande stelsel tot een serie essentiële verbeteringen te komen.

1. De ondergrens voor de omvang van de omgevingsdiensten verhogen.
2. Kwaliteit verbeteren en afstemmen op aard van inrichtingen.
3. Meer prioriteit, capaciteit en inzet voor strafrechtelijke handhaving en vervolging.
4. Hetzelfde basistakenpakket voor elke omgevingsdienst
5. Verplichting tot informatie-uitwisseling en investeren in kennisontwikkeling en kennisdeling.
6. Landelijke normfinanciering in plaats van lokale outputfinanciering
7. Eén uitvoerings- en handhavingsbeleid, en één uitvoeringsprogramma op basis van één risicoanalyse per regio.
8. Versterking van de positie van de directeur door verplicht mandaat en herzien van de benoemingsprocedure
9. Inrichten van Rijkstoezicht op omgevingsdiensten.
10. Advisering en uitvoeringstoets door omgevingsdiensten over omgevingsplannen.

3.2 Interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel (IBP) voor milieu

Om invulling te geven aan de aanbevelingen van Commissie van Aartsen is het IBP vormgegeven in een intensieve en positieve samenwerking met de partijen in het VTH-stelsel. Het gaat dan onder meer om: het Interprovinciaal Overleg, de Vereniging Nederlandse Gemeenten, Omgevingsdienst NL (ODNL) en de ministeries van BZK en JenW. Het IBP kent in beginsel een looptijd van twee jaar (2022-2023), maar wordt (zonder uitbereiding van het beschikbaar gestelde budget) met een jaar verlengd tot eind 2024)

Het IBP kent zes pijlers:

1. Robuuste omgevingsdiensten en financiering
2. Bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handhaving en vervolging
3. Informatievoorziening VTH
4. Kennisinfrastructuur en arbeidsmarkt
5. Onafhankelijke uitvoering van toezicht en handhaving
6. Monitoring kwaliteit milieutoezicht

Voor pijler 1 is er al een eindrapport verschenen (zie hierna). Voor de andere pijlers worden in de loop van 2024 de resultaten verwacht. Zo wordt gewerkt aan een Contourennota Financieringssysteem omgevingsdiensten, een Handreiking voor de regionale beleidscyclus, een doorontwikkeling van de kwaliteitscriteria, een landelijke standaard voor het registreren van milieubelastende activiteiten (MBA's), een landelijke arbeidsmarktaanpak, een landelijke opleidingsacademie en een centrum voor kennisdeling en -ontwikkeling.

3.3 Omgevingsdienst NL

Een nieuw element in het landelijk stelsel is de grotere rol van Omgevingsdienst NL. Omgevingsdienst NL is de vereniging van directeurs van omgevingsdiensten en is het landelijk platform van omgevingsdiensten. Omgevingsdienst NL ontwikkelt zich, mede met subsidie van het Rijk, tot een organisatie die een grotere rol speelt in het stelsel en steeds meer taken vervult op het gebied van coördinatie en afstemming tussen omgevingsdiensten. De strategische doelen van Omgevingsdienst NL zijn:

- Belangenbehartiging, vooral in het overleg met ministerie van IenW, VNG en IPO.
- Organiseren van de kennisinfrastructuur (frontoffice/hulplijn, opleidingsacademie, kennisplatforms, arbeidsmarktbenadering).

- Hoogwaardige landelijke beleidsontwikkeling (regie en coördinatie bij gezamenlijke opgaven, organiseren en ondersteunen van netwerken, uitwerken beleidsvraagstukken).
- Uitwerken van een uniform en toegankelijk informatiemodel en werkwijzen ter versterking van datagericht werken (landelijk register milieubelastende activiteiten, uitwisselen datakwaliteit).

3.4 Rol Omgevingsdienst NL na afronding IBP. Eindnotitie pijler 1 Robuuste omgevingsdiensten

Pijler 1 richt zich op vier onderwerpen:

- A. Ondergrens omgevingsdiensten: landelijke uniforme criteria voor de omvang
- B. Kwaliteitscriteria: opstellen landelijke uniforme minimum kwaliteitscriteria voor kritische massa met mogelijkheid regionale verfijning
- C. Normfinanciering: opstellen normfinanciering voor omgevingsdiensten
- D. Uitvoeringstoets: Advisering omgevingsdiensten op omgevingsplannen

Een robuuste organisatie is een organisatie die wendbaar en daadkrachtig kan blijven in tijden van verandering en die onafhankelijk van externe omstandigheden of factoren naar behoren kan blijven functioneren. Voor omgevingsdiensten betekent dit dat de diensten in staat moeten zijn:

1. de opgedragen taken op een dusdanige manier uit te voeren dat ze bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving, bijdragen aan het voorkomen van (vermijdbare) milieuschade en bijdragen aan het aanpakken van de (milieu)problemen;
2. hun rol te (kunnen) pakken in de grote transitieopgaven waar Nederland voor staat.

In het eindrapport worden 6 kpi's voor robuustheid vastgesteld:

1. De omvang van het regionaal werkprogramma (VTH-uren) (inclusief ketentoezicht) gecombineerd met percentage medewerkers in eigen dienst. Deze omvang (basis- en milieugerelateerde verzoektaken) is minimaal € 16,5 miljoen (incl. overhead) en 80% van de medewerkers is in dienst van de organisatie.
2. De dienst voldoet aan geldende kwaliteitscriteria VTH voor zowel de basistaken als de verzoektaken.
3. De dienst heeft voldoende aandacht, capaciteit en budget voor innovatie, blijkend uit aanwezigheid van een (meerjarige) innovatieagenda en vrij besteedbaar budget voor innovatie van 1% van het begrotingstotaal.
4. De dienst kan risico's en veranderingen in de omvang van het overgedragen takenpakket opvangen door het aanhouden van buffers (weerstandsvermogen met een minimale weerstandsratio van 0,8). Dit blijkt uit afdoende algemene reserve voor geïdentificeerde risico's en onverwachte operationele tegenvallers en expliciete afspraken over het terugnemen van verzoektaken, blijkend uit de GR.
5. De dienst kan relatie leggen tussen werk, mensen en geld. Er wordt informatiegestuurd gewerkt. Dat komt tot uitdrukking in een opleidingsbudget van 3% van de loonsom. Daarnaast wordt geadviseerd minimaal over 3 fte te beschikken voor een BI-strategie.
6. De dienst past bij de identiteit van het werkgebied en er is sprake van samenhang (coherentie) in het takenpakket en logica in het geografisch werkgebied. De maatschappelijke opgave staat centraal.

Alle omgevingsdiensten moeten in 2024 een verbeterplan aanleveren waarlangs zij tot robuustheid willen gaan komen. Alle omgevingsdiensten in Nederland dienen uiterlijk op 1 april 2026 robuust te zijn.

In hoofdstuk 4 wordt op basis van een zelf uitgevoerde toetsing ingegaan op de mate waarin de ODZOB aan deze criteria voldoet en welke aandachtspunten er zijn.

3.5 Het samenspel tussen provincie/gemeenten en de omgevingsdienst

De resultaten en landelijke afspraken uit het Interbestuurlijk programma zullen hun toepassing en uitwerking moeten krijgen bij de individuele omgevingsdiensten. De gemeenten en provincies als eigenaar en opdrachtgever zijn verantwoordelijk voor de robuustheid van hun effectief en efficiënt werkende omgevingsdienst en hebben daarmee een cruciale rol. VNG en IPO zijn betrokken bij het voorbereiden en vaststellen van de landelijke afspraken. De verantwoordelijkheidsverdeling in het huidige stelsel staat niet ter discussie.

Het samenspel tussen de individuele omgevingsdienst en haar deelnemers (provincie/gemeenten) is daarom bepalend of de landelijke afspraken kunnen worden vertaald. Om robuust te kunnen zijn, zijn omgevingsdiensten immers afhankelijk van hun opdrachtgevers en eigenaren. Bijvoorbeeld als het gaat om het opdragen van een takenpakket met voldoende massa, het vaststellen en uitvoeren van de regionale beleidscyclus, de kwaliteit van de uitvoering en (de wijze van) het beschikbaar stellen van voldoende middelen (financiering) niet af.

De uitvoering van het IBP helpt de omgevingsdienst in de ontwikkeling van de organisatie maar betekent ook een stapeling van projecten en activiteiten in een relatief kort tijdsbestek. Het is daarom ook de rol en verantwoordelijkheid van de gezamenlijke deelnemers om de omgevingsdienst in staat te stellen deze ontwikkelingen adequaat en met het gewenste resultaat op te pakken.

3.6 Wijziging gemeenschappelijke regeling ODZOB

De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is gewijzigd en dit noopt tot aanpassing van de gemeenschappelijke regeling ODZOB (GR ODZOB). Het besluitvormingsproces loopt en zit in de fase dat de provincie en gemeenten hun zienswijze kunnen uitbrengen. Het algemeen bestuur besluit in de vergadering van 7 maart 2024 om de definitieve ontwerpregeling voor te leggen aan de colleges van de deelnemers. Het is de bedoeling dat de gewijzigde regeling uiterlijk op 1 juli 2024 in werking treedt.

4. Hoe staat de ODZOB er als organisatie voor?

4.1 Meerjarenvisie 2023-2027

Op 30 maart 2023 heeft het algemeen bestuur de Meerjarenvisie 2023-2027 'Samen voor een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving' vastgesteld. De Meerjarenvisie richt zich op de middellange termijn en kent drie niveaus:

1. **Fundament op orde**

Inzet op het op orde hebben, onderhouden en verstevigen van het fundament (operationele cyclus). Het gaat bijvoorbeeld om:

- Efficiënt en effectief werken vanuit een meerjarig perspectief
- Een level playing field (alle bedrijven gelijk behandelen), risicogericht- en informatiegestuurd en projectmatig werken op basis van door het AB vastgestelde regionale uitvoeringskaders.
- Goede kwaliteit leveren, het opvolgen van de adviezen van de Commissie Van Aartsen ten aanzien van kwaliteit en robuustheid van omgevingsdiensten en deelnemen aan het Interbestuurlijk Programma. Binnen de gemeenschappelijke regeling goede randvoorwaarden collectief creëren.
- Samenwerken in de keten, sterk gestuurd vanuit concrete casussen

2. **In samenhang** (verbinden operationele en strategische cyclus)

Bedoeld wordt het verbinden van uitvoering met beleid en het verbinden tussen verschillende beleidsopgaven in de praktijk. Deze inzet gaat een stap verder en betekent bijvoorbeeld:

- Ontwikkeling van outputgericht naar meer outcomegericht werken
- Bij outcomegericht werken gaat het om het samenspel tussen de wettelijke basis, het benutten van de reikwijdte van wet- en regelgeving en de bovenwettelijke inzet van VTH-expertise om een bepaald beleidsdoel te kunnen halen. Deze manier van werken heeft een goed fundament nodig, met daarbij een sterke informatiepositie en andere inrichting van werkprogramma's.
- Samenwerken bevorderen vanuit strategische samenwerkingsallianties (o.a. met kennisinstellingen) gericht op prioritaire onderwerpen zoals landelijk overleg Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).

3. **Regionaal platform** (strategische cyclus)

Het voeden van het provinciale en gemeentelijke beleidskader door de ODZOB, met kennis en ervaring vanuit de uitvoering. In dit model pakken gemeenten en provincie in gezamenlijkheid in de regio beleidsopgaven op. De ODZOB is er hierbij alert op dat er geen overlap ontstaat met het MRE.

Hierbij kan de ODZOB vanuit kennis en expertise ondersteunen en adviseren. De samenwerking is dan sterk proactief. Dit ambitieniveau is het krachtigst met een goed fundament op orde en als outcomegericht werken adequaat is ingevoerd. In de Meerjarenvisie 2023-2027 is ervoor gekozen de inzet primair te richten op het niveau van FUNDAMENT OP ORDE. De inzet op de niveaus IN SAMENHANG en REGIONAAL PLATFORM is aan de orde daar waar urgentie of bestaande afspraken er specifiek om vragen. Dit speelt vooral bij de pijlers gezond en duurzaam.

Reden is dat ontwikkelingen in wet- en regelgeving de komende vier jaar al de nodige inspanningen vereisen bij het fundament op orde krijgen.

4.2 Omgevingsdiensten in beeld 2023

Op basis van artikel 5.6 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) voert het ministerie van IenW als stelselverantwoordelijk departement een tweejaarlijks onderzoek uit naar de kwaliteit van de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)-taken. In 2021 is dit voor het

eerst gebeurd. In 2023 is het tweejaarlijks onderzoek (stand 2022) opnieuw uitgevoerd. Het volledige rapport is te vinden via de volgende link: [Omgevingsdiensten in beeld Hoofdrapport | Rapport | Rijksoverheid.nl](#).

Een aantal resultaten als het gaat om de ODZOB:

- Bij vijf van de 29 omgevingsdiensten zijn nog niet alle taken uit het basistakenpakket voor uitvoering overgedragen. Voor de ODZOB gaat het vooral om de asbesttaken zoals sloopmeldingen asbest, inhoudelijk beoordelen van asbestinventarisatierapporten en (juridische) handhavingstaken (NB! De verwachting is dat per 1 januari 2024 nagenoeg alle basistaken zijn overgedragen).
- De omvang van de realisatie (in €) van het verplichte basistakenpakket (hierna BTP) ten opzichte van de totaal gerealiseerde realisatie 2022 bedraagt voor de ODZOB 32%. Hierin is terug te zien dat nog niet alle basistaken zijn overgedragen én dat veel gemeenten verzoektaken door de ODZOB laten uitvoeren, zowel op het gebied van milieu als de BRIKS-taken (bouwen in ruime zin, reclame, inrit, kap, sloop).
- De realisatie BTP ten opzichte van het aantal inrichtingen binnen het werkgebied bedraagt €507 en ligt onder het gemiddelde van €1.500 per inrichting over alle omgevingsdiensten. Er zijn 2 omgevingsdiensten goedkoper
- Het totaal aantal type B-inrichtingen bedraagt 14.142, het totaal aantal type C-inrichtingen bedraagt 1362 (hoogste van alle omgevingsdiensten). Het totaal aantal IPPC-inrichtingen (niet zijnde BRZO/RIE-4) bedraagt 485 inrichtingen.

Type A-bedrijven:

Inrichtingen die minder milieubelastende activiteiten uitvoeren, zoals veel kantoor- en schoolgebouwen. Deze hoeven bij de oprichting of een wijziging geen melding te doen aan het bevoegd gezag. Deze behoren niet tot de basistaken die verplicht aan de omgevingsdienst moeten worden overgedragen

Type B-bedrijven:

Inrichtingen die bij de oprichting of een wijziging een melding moeten doen aan het bevoegd gezag. Deze hebben geen Omgevingsvergunning milieu nodig. Soms hebben deze een Omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM) nodig

Type C-bedrijven:

Inrichtingen die vergunningplichtig zijn op grond van het Bor bijlage 1

IPPC:

Integrated Prevention Pollution and Control (EU-regeling 1996/61/EC), definieert bepaalde categorieën inrichtingen waarvoor directe Europese regels van toepassing zijn

BRZO: Besluit Risico Zware Ongevallen (2015). Dit besluit bevat onder andere de Nederlandse implementatie van de Europese Seveso III-richtlijn. In Brabant ligt deze taak bij de Omgevingsdienst West-Brabant.

4.3 Toetsing robuustheid ODZOB

In het algemeen bestuur van 12 oktober 2023 heeft het DB het AB geïnformeerd over de resultaten van de toetsing op de robuustheidcriteria (6 kpi's) en de toetsing aan de randvoorwaarden. Deze toetsing heeft plaatsgevonden binnen het kader van het IBP VTH. De vraag was uiterlijk 1 oktober 2023 met behulp van een toetsingskader te bepalen of de dienst aan de kpi's voldoet en dit te rapporteren aan de staatssecretaris van IenW. Hierover volgt in december 2023 nog een oordeel vanuit I&W/ODNL.

Het is vervolgens aan het regionaal bestuur om te bepalen wat gelet op het voldoen aan randvoorwaarden, criteria en kpi's nodig is om de omgevingsdienst robuust te laten zijn. Dit dient te worden vastgelegd in een door het bestuur vastgesteld plan van aanpak c.q. verbeterplan. Uiterlijk 1 april 2024 wordt dit plan toegezonden aan de staatssecretaris van IenW (na goedkeuring door het AB op 7 maart 2024).

Het resultaat van de toetsing is dat de ODZOB net als nagenoeg alle omgevingsdiensten grotendeels wel maar niet volledig voldoet aan de kpi's en randvoorwaarden. De aandachtspunten zijn:

- De verhouding tussen vast en tijdelijk personeel (externe inhuur) bedraagt 78% - 22%. Aan de ondergrens van 80% vast personeel wordt (net) niet voldaan.
- Het is niet aantoonbaar dat aan de geldende kwaliteitscriteria VTH voor zowel de basistaken als de verzoektaken kan worden voldaan. NB! Dit wordt de komende maanden in beeld gebracht zodat in maart 2024 duidelijk is of we voldoen.
- De ODZOB heeft aandacht voor innovatie, maar beschikt niet over een meerjarige innovatieagenda met bijbehorend vrij besteedbaar budget.
- Er is aandacht nodig voor een samenhangende aanpak voor Informatie gestuurd Werken.
- Er is nog geen éénduidig en volledig mandaat aanwezig van alle deelnemers voor de uitvoering van de basis- en verzoektaken.

De volledige toetsing is terug te vinden via de link: [AB-vergadering | Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant \(odzob.nl\)](#)

4.4 Financieel

In 2022 bracht de bestuursrapportage slecht nieuws. De ODZOB stevende op een fors tekort af en bij het vaststellen van de jaarrekening 2022 werd dit bevestigd. Uit het financieel perspectief 2023 kwam duidelijk naar voren dat de vastgestelde begroting 2023 praktisch onuitvoerbaar was. Dit vanwege de ongekend hoge inflatie, de gevolgen van de nieuwe Cao voor gemeenteambtenaren (en daarmee ook voor het personeel van de ODZOB), het hoge ziekteverzuim (dat bij de ODZOB direct zijn weerslag heeft op het financiële resultaat) en weeffouten uit het verleden. Dit leidde tot het opstellen van een herziene begroting 2023, waar het algemeen bestuur in september 2023 mee heeft ingestemd.

De overheadkosten worden afzonderlijk begroot en verantwoord. Het gaat volgens de definitie van het Bbv om alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Voor de personele overhead wordt een percentage van 20% aangehouden, wat niet uitzonderlijk is voor een uitvoeringsorganisatie in de overheidssector. Afgezet tegen de urgentie die wordt gevoeld in de ontwikkelopgave die in hoofdstuk 5 wordt beschreven, is het aan de krappe kant.

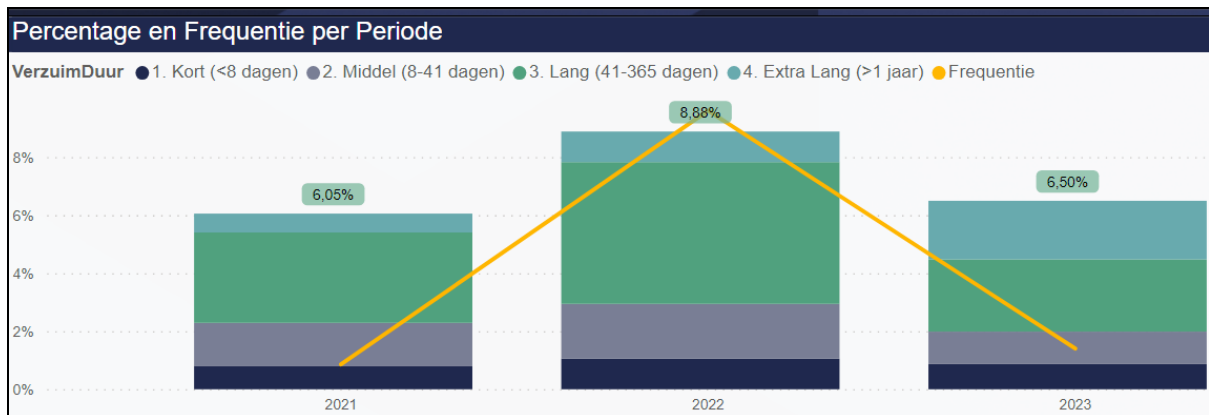
De span of attention/control bedraagt ongeveer 1 manager op 24 medewerkers, exclusief de directie. Dan is de span of control/attention 1 op 34 medewerkers.

Bij de bestuursrapportage 2023, behandeld in het algemeen bestuur van 12 oktober 2023, is het herstel zichtbaar. Naar verwachting kan de ODZOB over 2023 weer zwarte cijfers schrijven.

4.5 Verzuim

In de vergadering van het algemeen bestuur van 12 oktober is de bestuursrapportage 2023 aan de orde geweest. Daarin is gemeld dat het ziekteverzuim aan het dalen is. Dat past in de landelijke trend dat in de coronaperiode de verzuimcijfers stegen en nu weer dalen. De inzet is erop gericht om in nauwe samenwerking met de nieuwe arbo-arts en proactieve inzet van het management een verdere daling te realiseren. Het verzuim in 2023 heeft zich verder positief ontwikkeld ten opzichte van vorig jaar. In de bestuursrapportage was het gemiddelde verzuim over de eerste 6 maanden van dit jaar 7%.

De recente cijfers (tot en met 11 december) laten zien dat het verzuim en de verzuimfrequentie in de tweede helft van het jaar verder gedaald is naar 6,5% (inclusief zwangerschap en bevalling). In de afbeelding is het verloop van het verzuim en frequentie te zien in de jaren 2021-2022-2023.

Het beeld laat ook zien dat bijna 2% van het verzuim is toe te rekenen aan langdurig (1-3 jaar) en niet of nauwelijks te beïnvloeden verzuim. De verzuimfrequentie ligt onder de norm van 1.

4.6 Arbeidsmarkt

In de bestuursrapportage 2023 is aangegeven dat het op de huidige arbeidsmarkt lastig blijft om over voldoende personeel te beschikken waarmee de opgedragen werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden. Dit is terug te zien in de arbeidsmix vast personeel – externe inhuur, die in de huidige arbeidsmarkt in de praktijk ligt op 78% - 22%, waar 85% - 15% het streven is. Het aantrekken van tijdelijke (externe) medewerkers verloopt minder moeizaam dan het werven van nieuw (vast) personeel. Als gevolg hiervan blijft de bezetting achter bij het benodigd aantal fte dat nodig is om de begroting te kunnen realiseren.

4.7 Declarabiliteit

Hoewel het aantal fte waarover de ODZOB kan beschikken achterblijft bij de opgestelde ramingen, lukt het wel om met de aanwezige medewerkers de beoogde declarabiliteit te realiseren. Uitgangspunt voor 2023 is dat er gemiddeld 1.313 declarabele uren per fte (in het primair proces) worden gedraaid. Als gevolg van de nieuwe vast te stellen CAO 2024 zal de productiviteit en declarabiliteit vanaf 2025 weer dalen als gevolg van het toekennen van een extra verlofdag. Dit betekent qua declarabiliteit-uitgangspunten het volgende: 2023 1.313 uur/fte/ 2024 1.306 uur/fte/ 2025 (waarschijnlijk) 1.299 uur/fte.

5. Hoe ontwikkelt de ODZOB zich in 2024 en verder?

5.1 Fitte organisatie

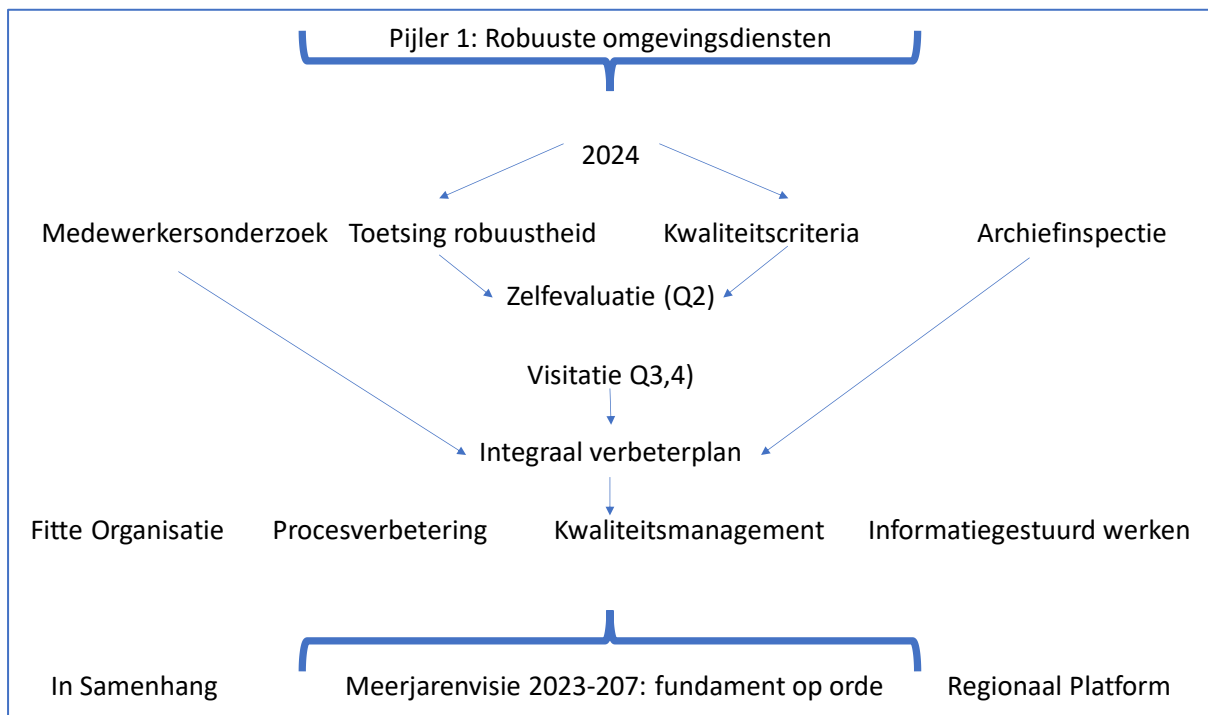
Medio 2023 stelde het dagelijks bestuur de nota Naar een fitte organisatie vast. Bij de herziene begroting 2023 zijn tijdelijke middelen beschikbaar gesteld voor de fitte organisatie. Doel van dit programma is het realiseren van een fitte, robuuste organisatie:

- met voldoende en vitale medewerkers
- die op de juiste plaats zitten
- in een efficiënt werkende organisatie
- met ruimte voor voortdurende ontwikkeling
- om dagelijks toegevoegde waarde te blijven leveren voor een gezonde, veilige en duurzame fysieke leefomgeving.

Hierna zijn de projecten, activiteiten terug te vinden waarmee invulling wordt gegeven aan dit programma.

5.2 De hoofdstroom

In het volgende plaatje is weergegeven wat de hoofdstroom is in de ontwikkeling van de ODZOB. De constatering is dat het toewerken naar een robuuste omgevingsdienst samenvalt met het uitvoeren van de Meerjarenvise 2023-2027, waarbij de prioriteit is gelegd op het Fundament op orde.

In het eerste half jaar van 2024 staat een aantal onderzoeken en projecten gepland die moeten leiden tot een robuuste ODZOB en tot een versterking van het fundament in het functioneren van de ODZOB. Een korte toelichting:

- Het medewerkersonderzoek (fitte organisatie, loopt)
Toezegging aan het algemeen bestuur,
- Actualiseren en borgen kwaliteitscriteria (VNG en IPO) (fitte organisatie, IBP Pijler 1)
Het proces wordt nog in december 2023 opgestart zodat in maart de resultaten bekend zijn.

- Archiefinspectie (start eind januari)
De verwachting is dat deze inspectie aanbevelingen ter verbetering op gaat leveren.
- Procesverbetering/kwaliteitsmanagement (fitted organisatie, loopt)
Er wordt gewerkt aan een (meerjarig) programma voor de ontwikkeling van processen.
- Zelfevaluatie ((IBP, pijler 1, april/mei)
Ter voorbereiding op de visitatie moet de ODZOB in het kader van het IBP een zelfevaluatie uitvoeren
- Visitatie Omgevingsdienst NL (september)
Onderzoek door een collegiale visitatiecommissie vanuit OD NL en directeuren andere OD's.

Samen met de resultaten van de in 2023 uitgevoerde toetsing op robuustheid (IBP, pijler 1) leveren deze onderzoeken en projecten informatie en ingrediënten op voor een samenhangende aanpak voor de doorontwikkeling van de ODZOB in 2024 én daarna.

5.3 Lopende projecten (met overloop in 2024)

Naast de onderzoeken en projecten die plaatsvinden in de hoofdstroom loopt een groot aantal projecten die eraan bijdragen dat het functioneren van de ODZOB op een hoger plan komt. We noemen hier de belangrijkste:

- Invoering Omgevingswet
De invoering is 1 januari 2024 een feit. Er is een interventieteam samengesteld om de nazorg te leveren zodat eventuele knelpunten kunnen worden opgelost.
- Informatiegestuurd werken
Informatiegestuurd werken wordt binnen de ODZOB inmiddels binnen een aantal projecten toegepast. Zo zijn enkele dashboards ontwikkeld (bijvoorbeeld voor Zwemwater en Asbest) en werken we informatiegestuurd bij het opzetten van het nieuwe Regionaal Operationeel Kader (ROK). De samenwerking tussen de drie Brabantse omgevingsdiensten wordt voortgezet door het gezamenlijk ontwikkelen van dashboards voor de onderwerpen Energie, Brancheplannen voor de toekomst en Veehouderij.
- Informatiemanagement
In 2022 is de ODZOB overgestapt op het zaakstelsel Powerbrowser. We werken aan de doorontwikkeling van Powerbrowser om het gebruik verder te kunnen optimaliseren. Door het verbinden van het werkproces en Powerbrowser kunnen we datakwaliteit en sturing verbeteren. Daarbij kunnen de provincie/gemeenten instappen in een gemeenschappelijke omgeving en worden afspraken gemaakt over het beheer en de verdere inrichting van het locatiedossier. Ter ondersteuning hiervan is een GBO (gemeenschappelijke beheer organisatie) ingericht. Voor de gemeenten die niet deelnemen is het uitwisselen van informatie een vraagstuk dat aandacht vraagt.
- Digitaal klantportaal voor de deelnemers aan de ODZOB (fitted organisatie)
- Vervanging financieel systeem
Het financieel systeem moet worden vervangen vanwege het uitfasen door de leverancier en de instabiliteit die dat met zich meebrengt. Op 1 januari 2024 wordt overgestapt naar een nieuw pakket waarbij de koppeling met het zaakstelsel en het HRM-pakket wordt gerealiseerd. De eerste fase voorziet in implementatie van de minimaal benodigde functionaliteiten waarna in 2024 en verder de doorontwikkeling zal moeten plaatsvinden.
- Moderne werkplek (automatisering)

5.4 Nog op te starten projecten in 2024 of later

We houden er rekening mee dat de resultaten van de andere pijlers uit het IBP voor 2024 en verder een aantal nieuwe projecten en activiteiten gaat opleveren. Daar hebben we nu nog onvoldoende zicht op.

Op basis van de huidige inzichten staan vanuit de ODZOB zelf ook een aantal projecten/activiteiten op de agenda om te worden opgepakt en uitgewerkt. We lichten de belangrijkste toe:

- Dienstverleningsovereenkomst tussen ODZOB-en deelnemers
Uit de evaluatie medio 2022 is geconstateerd dat de bestaande dienstverleningsovereenkomst (DVO) naar tevredenheid functioneert. Met het verstrijken van de looptijd van de huidige DVO wordt toegewerkt naar een geactualiseerde versie. De gedachte was dit gelijk op te laten lopen met de wijziging van de GR ODZOB. De opstart van de projectgroep is echter vertraagd. Overwogen wordt het AB een verlenging van de DVO voor te stellen zodat er tijd kan worden genomen voor een zorgvuldig proces.
- Digi-toegankelijkheid
Vanuit het AB is gevraagd om medio 2024 de digitale toegankelijkheid van stukken te regelen op het juiste niveau.
- Register externe veiligheid
Recent is bekend gemaakt dat Rijkswaterstaat (verplicht) de registratie van kwetsbare gebouwen en locaties als basistaak overdraagt aan de omgevingsdiensten. Dit moet in 2024 worden gerealiseerd.
- Inventarisatie en uitwerken traineeship (fitte organisatie)
- Evaluatie inrichting organisatie (fitte organisatie)
- Actualisatie/opschonen functiehuis en herwaardering van functieprofielen (fitte organisatie)
- Actualisatie van het beleid op het gebied van informatiemanagement
- Neerzetten nieuwe structuur voor procesverbeteringen (procesbeheer) en kwaliteitsmanagement met duidelijke taak en rolverdeling en voldoende capaciteit.

5.5 Het werkklimaat

Een recente rechtszitting over een arbeidsgeschil met een medewerker heeft geleid tot publicaties in de pers met veel impact op de medewerkers van de ODZOB. In de rechtszitting is een brief van de OR uit 2022 aan de orde gesteld. In die brief staan zorgen die met de WOR-bestuurder zijn gedeeld. Het gesprek is destijds aangegaan en er is gewerkt aan verbetering. In de nazorg op de recente rechtszitting en de publicaties in de pers zijn naast individuele gesprekken met betrokken medewerkers ook twee medewerkersbijeenkomsten georganiseerd. In die bijeenkomsten is gebleken dat bij een deel van de medewerkers de zorgen nog steeds leven. Dit signaal wordt zeer serieus genomen. Voor wat betreft het werkklimaat lopen er nu twee sporen.

1/Door het DB en directie is nadrukkelijk opgeroepen deel te nemen aan het medewerkersonderzoek omdat daarmee inzicht ontstaat waarin de zorgen zitten en hoe breed dat in de organisatie leeft. Het onderzoek is volgens planning op 6 december 2023 opengesteld. De vragen in het onderzoek zijn tot stand gekomen in een brede klankbordgroep waarin ook de OR heeft deelgenomen. De vragenlijst bevat onder meer diverse vragen op het vlak van werkklimaat en veiligheid op basis van een wetenschappelijk gevalideerde methodiek. Er wordt ook gebruik gemaakt van open vragen. Binnen het onderzoek wordt de privacy van de respondenten gewaarborgd. De resultaten worden in februari 2024 verwacht en gedeeld met het AB.

2/Daarnaast is met de OR afgesproken om parallel aan het MO een reeks verdiepende gesprekken te gaan voeren tussen directie en OR zodat waar mogelijk op korte termijn verbeteringen kunnen worden ingezet.

Op basis van de analyse van de resultaten van beide sporen kan vervolgens worden bepaald of en zo ja welke acties en vervolgstappen nodig zijn. Indien nodig wordt daarbij gebruik gemaakt van de ondersteuning van een in dit soort vraagstukken gespecialiseerd bureau.

5.6 Het goede gesprek

In 2023 is gestart met de methodiek van het goede gesprek. Hiermee wordt invulling gegeven aan de veranderende arbeidsverhoudingen gebaseerd op goed werkgever- en werknemerschap. Onder 'goed werkgeverschap' wordt verstaan dat de ODZOB zorgt voor beleid en randvoorwaarden waardoor de werknemers prettig kunnen werken en zich kunnen ontplooiën. Bij 'goed werknemerschap' mag verwacht worden van de medewerkers dat zij hun eigen verantwoordelijkheid nemen in hun functioneren. Het gesprek kenmerkt zich vooral door gelijkwaardigheid, dialoog en flexibiliteit in inhoud en frequentie (minimaal 1x per jaar).

Naast het goede gesprek bestaat ook de mogelijkheid een beoordelingsgesprek te voeren. Dit gesprek heeft een meer eenzijdig karakter en wordt ingezet als er een gesprek met een medewerker moet plaats vinden over zijn/haar functioneren en/of bevordering.

5.7 Een samenhangende verbeteraanpak

De hoeveelheid aan projecten en activiteiten laat zien dat de ODZOB staat voor een stevige uitdaging in een complexe en dynamische omgeving. De verwachtingen zowel vanuit het Rijk (IBP, versterken landelijk stelsel VTH) als de deelnemers aan de GR ODZOB (de eigenaren/opdrachtgevers) zijn hoog en urgent. In de Meerjarenvisie 2023-2027 is vastgelegd dat de verbeteraanpak en ontwikkeling van de omgevingsdienst een proces is van enkele jaren.

Niet alles kan in één jaar. De operatie en reguliere activiteiten in de werkprogramma's, de hoeveelheid inhoudelijke projecten en activiteiten uit het collectief programma en de programmering op de specifieke uitkering (SPUK) VTH zijn eveneens groot en loopt uiteraard gewoon door. Daarom wordt met urgentie gewerkt aan een sturingsdocument dat ervoor zorgt dat er regie en sturing komt op basis van een samenhangende en dynamische ordening in programma's/portfolio's met een realistische en behapbare (plateau)planning.

